

पहिला दिवस असेल. जालना जिल्ह्यातील ताजे उदाहरण म्हणजे ग्रामीण भागातील कलावंतांनी सादर केलेल्या 'आकडा' या नाटकाचे आहे. वर्तमानातला ज्वलंत प्रश्न आणि अंगावर अॅसिड ओतले जाईल अशी भाषा-पण केवळ या दोहोच्या सामर्थ्यावर त्यांनी मुंबईच्या प्रेक्षकाला खिळवून सोडले. आज त्यांचा आपल्या या संमेलनात प्रयोग होणार आहे. पण मुंबईला जाण्यापूर्वी या कलावंतांनी मराठवाड्यात या एकांकिकेचा प्रयोग केलाच नसेल असं नाही. 'थांबा रामराज्य येतंय' या प्रयोगाचा पीटर ब्रूकने गौरव केला. मराठी भाषा न कळताही आणि दिल्लीच्या प्रेक्षकांनी या प्रयोगाला भरपूर प्रसिद्धी दिली. त्याआधी 'थांबा रामराज्य येतंय' या नाटकाचा इथं प्रयोग झालाच नव्हता असं नाही. मी अशी आणखी काही उदाहरणे देऊ शकतो. हे ही खरेच आहे की, सातत्याच्या बाबत मराठवाड्यातले नाट्यसंघ हिरमुसले झाले आणि कच न खाता लक्ष्मण देशपांडे ह्यांनी आपले व-हाड थेट लंडनपर्यंत पोचवून आणले. तेव्हा मराठवाड्यातील नाट्यसंघांनी व्यावसायिकतेकडे वळावे असा हा अनुकूल काळ आहे असं मला वाटतं.

मित्र हो, हे वर्ष नांदेड येथील गानतपस्वी कै.अण्णासाहेब गुंजकर ह्यांचे जन्म शताब्दी वर्ष आहे. नांदेड येथे झालेल्या ४७ व्या नाट्यसंमेलनात कै.अण्णासाहेबांच्या मार्गदर्शनाखाली 'सं.शारदा' या नाटकाचा एक देखणा प्रयोग झाला होता. या प्रयोगानंतर दुसऱ्यादिवशी संमेलनाध्यक्ष पु.ल.देशपांडे ह्यांनी या प्रयोगातील गायक कलावंताना जी जाहीर शाबासकी दिली ती मला अजूनही स्मरते. पुढे अण्णासाहेबांच्या नंतरही नांदेडकर कलावंतांनी संगीत नाटक सादर करण्याचा प्रयत्न बंद पडू दिला नाही. 'सं. शारदा' नंतर सुमारे साडेतीन दशकांनी नांदेडच्या नाट्य कलावंतांनी 'सं.कट्यार काळजात घुसली' या नाटकाचा प्रयोग केला. यातील अनेक कलावंत अण्णासाहेबांच्यानंतर त्यांच्या शिष्यवर्गाकडून - पं.रमेश कानोले ह्यांचे मार्गदर्शन घेत तयार झाले. अशा या शताब्दी वर्षात आणि नांदेड येथील नाट्यसंमेलनाचे एक स्मरण जागते राहिल अशी मागणी मी मा.अशोकरावजी चव्हाण सांस्कृतिक कार्यमंत्री यांच्याकडे करीत आहे. कै.शंकररावजी चव्हाण ह्यांनी यशवंत महाविद्यालयात 'संगीत विभाग' सुरु करून कै.अण्णासाहेबांच्या कार्याची योग्य दखल घेतली. आपण कै.अण्णासाहेबांच्या शताब्दीनिमित्त स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठात नाटक आणि संगीत विभाग सुरु करावा ही विनंती. यासाठी संबंधितांना कार्यप्रवण करावे. संगीत विषयात पदव्युत्तर अभ्यासाची सोय एस.आर.टी.विद्यापीठात नाही आणि माझ्या माहितीप्रमाणे 'नाट्यशास्त्र' हा विषय पदवी पातळीवर सुद्धा या विद्यापीठातील एकाही महाविद्यालयात नाही. या संमेलनाची एक स्मृती म्हणून आणि नांदेड, परभणी, लातूर आणि हिंगोली येथे मुळातच काहीसे वातावरण उपलब्ध असलेल्या प्रदेशात संगीत आणि नाटक या दोन्ही विषयातील अध्ययन केन्द्रे सुरु झाली तर त्याचा खूपच उपयोग होऊ शकेल.